

استاندارد آمووشی های ترویجی

بهداشت و بیماریها

(بیماریهای انگلی)

موضوع :

بیماریهای انگلی خارجی

در گاو و گاومیش

معاونت ترویج و مشارکت مردمی

دفتر ترویج

۱۳۷۷

۵/۴/۵

۲۵

۱۰۱
۱۳۷۷/۵

مقدمه :

انگلهای خارجی موجوداتی هستند که با زندگی در سطح بدن حیوانات سبب بروز عوارض مختلف از جمله کم خونی، لاغری، و نیز ابتلاء به بیماریهای مختلف می‌شوند. نکته‌هایی که در شناخت و مبارزه با این انگلها حائز اهمیت می‌باشد این است که موجودات مذکور غالباً ناقل عوامل بیماری هستند یعنی عامل بیماری با زندگی در بدن این انگلها خود را به حیوان میزبان رسانده و سبب بروز بیماری در آن می‌گردد. معمولاً میزان رخدادهای بیماریهای انگلی با شرایط بهداشتی ارتباط دارد بطوریکه هر جا شرایط بهداشتی کنترل رعایت شود، عوارض ناشی از این انگلها بیشتر می‌باشد.

معرفی موضوع :

موضعی است آموزشی ترویجی جهت آموزش پرورش دهندگان دام که طی آن با بعضی از بیماریهای انگلی خارجی آشنا شده و روشهای علمی و عملی در زمینه کنترل و پیشگیری از این بیماریها را فرا می‌گیرند.

نمونه سؤالات ارزیابی فراگیران

- ۱- به چه موجوداتی انگل خارجی گفته می‌شود و چرا این موجودات برای دام‌ها مضر هستند؟
- ۲- محل‌های مناسب برای زندگی کنه‌ها در روی بدن دام و جایگاه رانام بپرید؟
- ۳- چندبیماری مهم که توسط کنه‌های گاو منتقل می‌شوند را نام بپرید؟
- ۴- علائم بیماری تیلیریوز در گاو چیست؟ چگونه می‌توان از بروز بیماری پیشگیری کرد؟
- ۵- روش‌های مبارزه با انگل‌های خارجی در دام را نام بپرید؟
- ۶- برای جلوگیری از ایجاد مسمومیت در انسان و دام به هنگام سم‌پاشی یا استفاده از حمام ضدکنه، چه نکاتی را باید رعایت کرد؟
- ۷- در چه شرایطی نمی‌توان از حمام کنه برای دام استفاده کرد؟
- ۸- در ارتباط با نحوه صحیح حمام کردن توضیح دهید؟
- ۹- در ارتباط با نحوه استفاده از سم در حمام ضد کنه چه نکاتی را باید در نظر داشته باشیم؟

مکان و زمان ارائه آموزش :

الف - مکان :

جهت آموزش فراگیران لازم است مکان در نظر گرفته شده نزدیک به محل کار فراگیران باشد تا آنها جهت آموزش دیدن مشکلات مربوطه را نداشته باشند. در هر صورت مکان باید شرایط لازم از جمله نور، تهویه مناسب و وسعت کافی به تعداد نفرات شرکت کننده، آرامش و ... را دارا باشد با توصیف‌های فوق یکی از مکانهای زیر پیشنهاد می‌گردد :

- مدرسه روستا

- مسجد روستا

- مرکز ترویجی

- مرکز آموزش جهاد

ویژگیهای فراگیران :

- با توجه به محدود بودن زمان آموزش لازم است افرادی که حداکثر شرایط پذیرش را دارند انتخاب و آموزش داده شوند.
- بنابراین ویژگیهای اصلی فراگیران عبارت است از :
 - حتی الامکان دارای سواد خواندن و نوشتن باشند.
 - حداقل دارای ۲۰ و حداکثر ۶۰ سال سن باشند.
 - پرورش دهندگان گاو و گاو میش باشند.

ویژگیهای آموزشگر :

- نسبت به موضوع تسلط کامل داشته باشند.
- حتی الامکان از افراد بومی و با گویش محلی آشنایی داشته باشد.
- از نظر تحصیلات باید دارای مدرک تحصیلی دکتری یا فوق دیپلم دامپزشکی باشد.
- حتی الامکان آشنا به فنون تدریس و آموزش بزرگسالان باشد.

مدت آموزش :

- بطور کلی زمان آموزش برای فراگیران در رابطه با موضوع فوق ۲۷۵ دقیقه پیش بینی شده است. (۲۴۵ دقیقه نظری و ۳۰ دقیقه عملی).

ج - اهداف رفتاری :

فراگیران باید در پایان دوره بتوانند:

- ۱- کنه و محلهای زندگی کنه روی بدن دام و جایگاه آن را تشخیص دهند.
- ۲- بیماریهای مهمی که توسط کنه‌ها به دام منتقل می‌شوند را نام ببرید و نحوه کنترل و پیشگیری از آن را بیان کنند.
- ۳- «میاژ» را تعریف کنند و روشهای پیشگیری از آن را بکار ببرند.
- ۴- مهارت لازم جهت مبارزه با انگلهای خارجی در دام را بدست آورند و عمل نمایند.
- ۵- نحوه استفاده صحیح از حمام ضد کنه و سموم را بدانند و بکار ببندند.
- ۶- نکات ایمنی به هنگام کار با سموم را بدانند و آن را بکار بندند.
- ۷- بیماریهای مهمی که توسط جرب‌ها به دام منتقل می‌شوند را نام برده و نحوه کنترل و پیشگیری از آن را بیان کند.
- ۸- نحوه صحیح حمام کردن دایم و نکاتی را که باید در آن رعایت کند بکار بندد.
- ۹- علائم مسمومیت ناشی از سموم ارگانو فسفره و ارگانو کلره را در دام و انسان بداند.

ب- زمان :

با توجه به شرایط محیطی منطقه و فعالیت‌های فراگیران پیشنهاد می‌گردد استان متناسب با اوقات فراغت فراگیران اقدام به آموزش فوق نماید.

ارزیابی میزان آموخته‌های فراگیران

در هر برنامه آموزشی بمنظور بررسی وضعیت و میزان آموخته‌های فراگیران ارزیابی صورت می‌گیرد. ارزیابی آموخته‌های عملی بصورت انجام عملیات و ارزیابی آموخته‌های نظری بصورت کتبی صورت می‌گیرد. ارزیابی در دو مرحله صورت می‌گیرد :

۱- ارزیابی قبل از شروع آموزش : آموزشگر برای سنجش دانش و تجارب فراگیران باید براساس سرفصلهای آموزشی فوق بمنظور تعیین رفتار ورودی فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل آورد.

۲- ارزیابی در پایان آموزش : در پایان آموزش آموزشگر برای سنجش آموخته‌های فراگیران براساس سرفصلهای آموزش فوق بمنظور تعیین رفتار حاصل شده در فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل می‌آورد.

- زندگی و علائمی مهم بیماری حاصل از جرب در دام.
- ۵- آشنائی و افزایش آگاهی در ارتباط با «مبارزه» و علائم آن در دام، روشهای جلوگیری از ایجاد آن.
- ۶- افزایش آگاهی و ایجاد مهارت لازم در زمینه روشهای مبارزه با انگلهای خارجی
- ۷- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دامی در زمینه نکات ایمنی و احتیاطات لازم به هنگام سم پاشی.
- ۸- افزایش آگاهی و مهارت دامداران در زمینه مسائل مربوط به حمامهای ضد کنه. سوم مورد استفاده و نحوه استفاده صحیح از سم.
- ۹- افزایش آگاهی و مهارت دامداران در زمینه نحوه صحیح حمام کردن دام و نکاتی که باید در این زمینه رعایت می کنند.
- ۱۰- افزایش آگاهی و مهارت دامداران در ارتباط با علائم مسئولیت ناشی از بعضی سموم در انسان و دام.

تذکر: سئوالات پیوست فقط بعنوان نمونه سؤال توسط تهیه کننده چارچوب طراحی گردیده که آموزشگر ملزم به استفاده از این سئوالات نمی باشد.

اهمیت و ضرورت :

با توجه به افزایش رشد جمعیت و ضرورتی که در تأمین مواد غذایی و پروتئینی وجود دارد باید سعی کرد تا میزان ضایعات و خسارات را در زنجیره تولیدات دامی به حداقل رساند. یک راه کار مهم در این ارتباط می‌تواند شناخت و مبارزه با انگلهای خارجی دام باشد که هر ساله خسارات عظیم اقتصادی را بدنبال دارند خسارات وارده علاوه بر کاهش میزان تولید گوشت و شیر می‌تواند به کاهش کیفیت پوست و چرم را در برگیرد. از طرف دیگر بعضی از بیماریهای انگلی دامها (مثل بیماریهای قارچی پوست) قابل انتقال به انسان بده و به این ترتیب می‌توانند سلامتی انسان و بهداشت جامعه را مورد تهدید قرار دهند.

قدرت تکثیر قابل توجه در بعضی انگلهای خارجی و راههای گوناگونی که می‌تواند سبب جابجائی انگلها و در نتیجه عوامل بیماری‌زا گردد، این نکته را مورد توجه قرار می‌دهد که عدم کنترل و مبارزه با این انگلها تا چه اندازه می‌تواند در گسترش سریع بیماریهای انگلی نقش داشته باشد.

از نظر خسارات اقتصادی نیز دانشمندان استرالیائی ثابت کرده‌اند که در صورت وجود تنها ۵۰ کنه بروفیلوس بر روی بدن

هر گاو در یک گله صد رأسی گوشتی سالانه تا ۴ تن از تولید گوشت آنها کاسته می‌شود.^(۱)

اهداف آموزشی :

الف - هدف کلی :

افزایش دانش و آگاهی پرورش دهندگان گاو و گاو میش نسبت به روش‌های مبارزه با انگلهای خارجی در دام بیماری‌های و کاهش خسارات و افزایش وزن لاشه دام.

ب - اهداف جزئی :

۱- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دام و آشنایی با انگلهای خارجی.

۲- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دام و آشنایی با گنه‌ها، سیکل زندگی آنها، محل مناسب برای زندگی و خسارات اقتصادی ناشی از گنه.

۳- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دام با بیماریهای مهمی که از طریق گنه‌ها به دام منتقل می‌شوند.

۴- افزایش آگاهی پرورش دهندگان دامی با جرب، محل

۱. کتاب مبارزه با انگلهای خارجی

جدول الگوی آموزش بیماریهای مربوط به انگل‌های خارجی

در دام (گاو و گاو میش)

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	لوازم و تجهیزات مورد نیاز
		نظری	عملی			
۸	آشنایی با سموم متداول در حمام‌های ضدکنه، نحوه استفاده از این سموم، نحوه صحیح حمام کردن دام‌ها، دام‌هایی که نباید به دلاکل مختلف حمام داده شوند	۳۰	۳۰	•	۱ و ۲ و ۳	سموم حمام ضدکنه
۹	نحوه برخورد با پس آب و ضایعات به جای مانده از حمام ضدکنه	۱۵	•	•	۱ و ۲ و ۳	
۱۰	آشنایی با اقدامات عمومی برای مبارزه با انگل‌های خارجی دام	۲۰	•	•	۱ و ۲ و ۳	
۱۱	آشنایی با اهمیت رعایت مسائل مربوط به سرپاشی و حمام‌های ضدکنه به جهت جلوگیری از ایجاد سمومیت در دام و انسان	۳۰	•	•	۱ و ۲ و ۳	
۱۲	آشنایی با برخی علائم مهم سمومیت ناشی از سموم ضد کنه در انسان و دام و اقدامات اولیه	۳۰	•	•	۱ و ۲ و ۳	
	جمع مدت تدریس	۲۴۵	۳۰			

جدول الگوی آموزش بیماریهای مربوط به انگل‌های خارجی در دام (گاو و گاو میش)

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	لوازم و تجهیزات مورد نیاز
		نظری	عملی			
۱	آشنائی با کنه‌ها، شکل ظاهری، تغذیه کنه‌ها، سیر تکاملی و محل‌های مناسب برای زندگی نحوه بیماری‌زائی و خسارات اقتصادی ناشی از کنه‌ها، فصل انتشار کنه و ارتباطات کنه‌ها با انگل‌های خونی	۳۰		.	۱- وایت‌برد ۲- فیلم آموزشی ۳- اسلاید	
۲	آشنائی با بیماری‌های مهمی که توسط کنه‌ها به دام منتقل می‌شوند. (آب‌ریزی شامل بیماری، نحوه انتقال، علائم مهم بیماری در دام - نحوه پیشگیری از بیماران	۴۵		.	۱ و ۲ و ۳	
۳	۲) خون شاش پاییزوز	۲۰		.	۱ و ۲ و ۳	
۴	آشنائی با جرب‌های بیماری‌زا در دام (میزبان مناسب، خصوصیات ظاهری محل‌های مناسب در سطح دام، سیر تکاملی، علائم ناشی از ابتلا به جرب در دام و انسان (بیماری گال)	۳۰		.	۱ و ۲ و ۳	
۵	آشنائی با شپش‌های بیماری‌زا در دام، میزبان اختصاصی علائم عمومی ناشی از ابتلا به دام به شپش‌های خونخوار و شپش‌های جویده محل‌های مناسب برای زندگی در سطح بدن، سیر تکامل و خسارات اقتصادی	۳۰		.	۱ و ۲ و ۳	
۶	آشنائی با میاز، انواع آن عوامل ایجاد کننده میان علائم مهم بیماری در دام مبتلا به میاز، نقش دیلان در انتقال امراض مختلف در بین دام‌ها، خسارات اقتصادی ناشی از بیماری	۴۵		.	۱ و ۲ و ۳	
۷	آشنائی با روش‌های مبارزه با انگل‌های خارجی در دام سمپاشی، حمام کنه، گردپاشی با استفاده از دوش	۲۰		.	۱ و ۲ و ۳	